

N:o 110.

Af herr **S. Nordström** i Höglunda, *angående dagaflöningen till de värnpliktige.*

Den alltjämt fortgående emigrationen inger hvarje uppriktig fosterlandsvän de allvarligaste bekymmer för vårt lands framtid. Det är företrädesvis landsbygden och dess jordbrukande befolkning, som därvid får tillsläppa den ojämförligt största kontingenten. Man kan, utan risk att blifva vederlagd, påstå, att det är den kraftfullaste och arbetsdugligaste delen af landets söner och döttrar i allmänhet, hvilka söka sin utkomst i den fjärran västern. Utvandringen har inom vissa delar af vårt land gripit så omkring sig, att en förlamande brist på arbetskrafter, särskildt hvad jordbruket angår, numera förefinnes. Man får nöja sig med barn och åldriga personer att utföra de nödvändigaste arbetena, och mycket, mycket måste åsidosättas blott af brist på arbetskraft. Något odlingsarbete är under sådana omständigheter otänkbart, ehuru vi äga miljoner tunnland den yppersta jord, som, om den blefve tillgodogjord, skulle kunna föda en betydligt talrikare befolkning. Detta, under det vi nu få importera stora kvantiteter lifsförnödenheter för att kunna föda landets jämförelsevis fåtaliga befolkning. Det ligger någonting ängsligt och tröslöst i detta sakförhållande. Visserligen har under det sistförflutna året emigrationen icke oväsentligt minskats, men detta är tillfälligt beroende på mindre gynnsamma konjunkturen där ute i det rika landet, men när normala förhållanden åter inträda, skall strömmen ånyo tilltaga.

Visserligen har man på senare tiden kommit till insikt om att detta tillstånd slutligen måste leda till obotlig skada för vårt land, men att råda någon verksam bot för det onda, ja, då står man handfallen. Man har föreslagit än det ena, än det andra palliativet. Man har till och med vågat framkomma med ett så radikalt förslag som utvandrings-

förbud, icke besinnande, hvilka verkningar ett sådant förbud skulle utöfva ibland vår frihetsälskande, eljest laglydiga landtbefolkning, som sväriligen skulle underkasta sig en så drakonisk lag. Man har på sista tiden äfven rekommenderat att på konstlad väg åstadkomma ett återbördande till fosterjorden af de bättre elementen bland våra landsmän där ute. Lika fåfångt! En person, som där ute brutit sig en bana och förvärfvat sig hem, familj och ekonomiskt oberoende, skulle endast i ytterst sällsynta fall vilja underkasta sig att i det gamla moderlandet börja på nytt. Men nog skulle vi få uppsjö på urspårade existenser, som ville begagna sig af de erbjudna förmånerna för att sedan komma fädernebygdens fattigvård till last.

Det utgör en sanning, man må förneka det huru mycket som helst, att den nya härorganisationen och i sammanhang därmed stående utsträckta värneplikten utöfvat ett ofantligt inflytande på de sista årens utvandring. Utaf den officiella statistiken erhåller man de ojäfaktigaste bevis för huru den utsträckta värnplikten verkat i fråga om de värnpliktige. Men att häri ligger en verklig fara icke allenast för vår modernäring och våra öfriga näringars framtid, utan jämväl för landets försvar, det borde vara uppenbart för hvar och en, som vill och kan tänka.

Hvad som därvidlag mer än någonting annat utöfvat förstämning och ovilja inom de djupa leden, utgör den omständigheten, att man frantog de värnpliktige sina femtio öre i dagaflöning under rekrytöfningarne. Detta, under det att befälet blifvit jämförelsevis rundligt tillgodosedt härutinnan. Visserligen skulle dagaflöningens höjande till 50 öre under rekrytöfningarne medföra en icke så obetydlig ökad utgift för statsverket, men denna utgift blir likväl ringa vid jämförelse med den förlust och skada, som landet lider dels genom ökad utvandring och dels genom det missnöje, som alstras inom de djupa leden. Om man genom höjd dagaflöning endast kunde afhålla ett hundratal unge män ifrån att utvandra, skulle detta rikligen ersätta den miljon, som statsverket därigenom finge vidkännas i höjd försvarsbudget, många andra fördelar att förtiga. Man må resonera huru som helst, så är och förblir det likväl en orättvisa gentemot den stora mängden af befolkningen, hvars söner skola ryckas ur sin verksamhet för att undergå sin värnplikt. Befälet torde hafva minst lika stora plikter gentemot fäderneslandet som menige man; men officeren skall åtnjuta sin rundliga aflöning, under det att mannen i ledet utan ersättning måste underkasta sig materiella och pekuniära uppoffringar. Detta är en rättvisa, som folket icke begriper, men som kan medföra de allvarligaste följder. Vi ha

redan sett, hurusom agitatorer, hvilka ha allt att vinna, men ingenting att förlora, resa landet rundt och uppvigla massorna gentemot den bestående ordningen. Hittilldags har landsbygdens befolkning varit jämförelsevis förskonad ifrån dessa förrädiska stämplingar, men under det gångna året har man likväl fått bevittna socialisternas framfart i Skåne, hvilket icke bådär godt för framtiden. Hvad är då att göra? Kunna vi med likgiltighet och oförståelse gå framtiden till mötes? Eller tror man sig med tvång och orättvisa kunna besvärja det onda? Historiens vittnesbörd lär oss motsatsen. Det är endast genom humana och rättvisa lagar, som ett folk kan göras lyckligt och starkt, som det kan lifvas att försvara sin frihet och oberoende, och icke genom tvång eller sådana institutioner, som förlama dess ekonomiska bärkraft.

För hvarje försvarsvän, för hvar och en, som älskar en sund och laglydig samhällsutveckling, för hvarje fosterlandsvän, som icke är alldeles förblindad och som icke vill bidra till att utsätta sitt fädernesland för politiska äfventyr, bör det vara en bjudande plikt att, i hvad på honom ankommer, undanröja dessa anledningar till missnöje och till uppvigling ibland de djupa leden och särskildt ibland vår hittilldags laglydiga jordbruksbefolkning.

För den ekonomiskt oberoende kan ju värnpliktens utgörande vara en jämförelsevis ringa uppoffring, men huru många procent utaf vårt lands befolkning kan hänföras till denna lyckliga klass? För den obemedlade utgör denna värnplikt däremot en mycket kännbar uppoffring genom att han ryckes från sin borgerliga sysselsättning, i hvilken han icke kan påräkna stadigvarande eller lönande sysselsättning förrän efter vapenöfningarnes fullbordan. Då han återkommer till hemorten från dessa öfningar, står han ofta utan både bröd och arbete, för att icke tala om de pekuniära uppoffringar, som han måste vidkännas under själfva öfningstiden. Det utgör ett hjärtlöst hån och en egoism utan reson att tala om att den värnpliktige har både kläder och föda gratis under öfningstiden. Jag vågar påstå, att det knappast finns en enda beväringssyngling, som kan anträda färden till öfningsplatsen med tom kassa, äfven om penningarne måste lånas. Vi veta alltför väl, huru många extra behof, som måste tillfredsställas under öfningstiden, för så vidt beväringssynglingen icke skall underkasta sig en onaturlig och hälsofarlig späkning och utsätta sig för förakt från kamraternas sida. Det hjälper icke att åberopa vare sig religiösa eller nykterhetshänsyn, ty det är befälet, som är ansvarigt för manskapets uppförande under öfningstiden. Vår allmoges natur och skaplyne är en gång sådan, att om den blir humant och rättvist behandlad utaf sina förmän, så

kan den gå i döden för dem, men i motsatt fall blir den trotsig och olydig och kan göra sig skyldig till åtskilliga förseelser. Det är i nio fall bland tio befälets fel, om manskapet uppför sig oanständigt.

Då därtill kommer, att med nuvarande aflöningsförhållanden det för hvarje år som går blir alltmera omöjligt att ur de värnpliktiges led rekrytera ett dugligt och fulltaligt underbefäl, så borde detta vara alldeles tillräckligt skäl för att afhjälpa detta missförhållande. Om vi skola tänka på att kunna försvara oss emot yttre fiender, så är det väl inte nog med att vi hafva en armé på papperet eller en armé, som till sin inre organisation visar sig vara förfelad. Såsom det nu är rangeradt, vända våra bästa och dugligaste ynglingar fäderneslandet ryggen, och de som stanna hemma, de hafva fått nog utaf de ordinarie värnpliktsöfningarne för att underkasta sig den fortsatta öfning, som är nödvändig för att utbildas till dugligt underbefäl.

På grund af alla dessa skäl känner jag mig manad att ännu en gång återkomma med mitt förslag om

att Riksdagen behagade från och med nästkommande år anslå nödiga medel till de värnpliktiges dagaflöning med femtio (50) öre per dag under såväl rekryt som repetitionsöfningarne, in- och uttryckningsdagarne däri inberäknade; att af dessa medel 25 öre utbetalas successivt under öfningstiderna och de återstående 25 örena vid slutet af hvarje års öfningar.

Om remiss till statsutskottet anhålles.

Stockholm den 27 januari 1905.

Sten Nordström.

I motionens syfte instämmer

J. Andersson.

Baggböle.